

Захаріна Є. А.
Класичний приватний університет

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОЗДОРОВЧО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ

У статті зазначено, що сучасний стан розвитку суспільства спрямований на підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури для якісної організації процесу фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах і здійснення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи. Автор вказує, що професійна підготовка соціально мобільних майбутніх учителів фізичної культури є одним із пріоритетних завдань вищої школи.

***Ключові слова:** професійна підготовка, майбутні вчителі фізичної культури, позакласна та позашкільна оздоровчо-виховна робота.*

Сучасний стан розвитку освіти ставить високі вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. На разі найважливішим завданням педагогічного процесу професійної підготовки майбутнього учителя фізичної культури є формування високого рівня його професіоналізму, готовності вирішувати складні педагогічні проблеми, пов'язані з навчанням, вихованням та оздоровленням школярів під час уроків, як основи процесу фізичного виховання в школі та організації позакласної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі.

Удосконалення процесу фізичного виховання у загальноосвітньому навчальному закладі потребує зміни структури та змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації та проведення позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи.

Концептуальні положення щодо підготовки фахівців для сфери фізичної культури, яка є важливою складовою сучасної системи професійної освіти, базуються на засадах Законів України "Про освіту" (1991), "Про вищу освіту" (2001), "Про фізичну культуру" (2011), Національної доктрини розвитку освіти (2002), Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту (2004), на Державному стандарті початкової загальної освіти (2005) та на Державній цільовій соціальній програмі розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року (2010).

Теоретичні та методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах розглядали вітчизняні вчені В. І. Завацький, р. П. Карпюк, О. С. Куц, Л. П. Суценко, О. В. Тимошенко, Б. М. Шиян, Ю. М. Шкретій та ін. Різні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури досліджували Л. П. Ареф'єва, О. Ю. Дорошенко, Л. О. Демінська, Л. І. Іванова, Б. А. Максимчук, В. Г. Омеляненко, О. А. Стасенко та ін.

Мета статті – проаналізувати сучасний погляд на професійну

підготовку майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи.

Пріоритетне завдання сучасної вищої освіти полягає у професійній підготовці фахівця, який визначає своє місце у суспільстві, вміє нестандартно використовувати здобуті знання та навички у практичній роботі, налаштовує взаємостосунки зі співробітниками, школярами та їх батьками.

У Законі України “Про вищу освіту” (2001) поняття “професійна підготовка” визначене як “здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю”.

У “Педагогічному словнику”, авторами якого є Г. М. Коджаспірова та А. Ю. Коджаспіров, поняття “професійна підготовка” потрактоване як систематична, цілеспрямована діяльність з отримання та вдосконалення знань, умінь, навичок у будь-яких видах навчальних закладів та шляхом самоосвіти [6, с. 59].

У словнику-довіднику “Педагогіка вищої школи”, автором якого є О. О. Фунтікова, поняття “професійна підготовка” визначене як “здобуття майбутнім фахівцем кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю” [13, с. 318].

Н. В. Мухаметзянова визначає поняття “професійна підготовка” як процес набуття та стабілізації професійних знань, умінь, навичок, які мають системний характер взаємозв’язку властивостей і якостей особистості, що розвиваються як професійно важливі [9, с. 28]. Автор зазначає, що професійна підготовка вчителя фізичної культури є поєднанням спортивного та педагогічного компонентів [9, с. 28].

В. І. Завацький підкреслює, що за своєю структурою поняття “професійна підготовка” є “багатошаровим, інтегрованим утворенням, компоненти якого тісно взаємопов’язані та взаємообумовлені, і відсутність у майбутнього вчителя хоча б одного з цих компонентів обов’язково призведе до виникнення диспропорцій у структурі особистості спеціаліста” [5, с. 8].

Професійна підготовка до педагогічної діяльності, як зауважує К. Дурай-Новакова, – складне структурне утворення, центральним ядром якого є позитивні установки, мотиви й засвоєні цінності вчительської професії [3, с. 33].

А. М. Кузьмін визначає поняття “професійна підготовка майбутніх фахівців” як цілеспрямований, особистісно і соціально значущий процес, у ході якого студенти вчаться прогнозувати дії і задуми один одного, подібно інтерпретувати різні елементи ситуацій, опановують рефлексивні методи і вміння коригувати свою діяльність і діяльність партнерів, що дає змогу ефективно вирішувати поставлені завдання і встановлювати тісні ділові контакти [7, с. 8]. Автор наголошує, що у професійній підготовці майбутніх

фахівців присутні теоретична та практична складова [7, с. 10].

О. Ю. Дорошенко зазначає, що професійна підготовка фахівців з фізичної культури “повинна будуватися таким чином, щоб значно підвищити якість освіти, роль фізичної культури, яка формує здоров'я” [2, с. 180].

Одним з видів діяльності майбутнього вчителя фізичної культури є позакласна та позашкільна оздоровчо-виховна робота, яку проводять у загальноосвітніх навчальних закладах. Так, професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури містить такі елементи: виконання навчальної програми з фізичної культури; здійснення підготовки та участь команд класів у позашкільних фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах; організацію та проведення позакласної оздоровчо-виховної роботи з учнями класів відповідно до загальношкільного плану.

До складових організаційного компоненту професійної підготовки вчителя фізичної культури О. А. Стасенко зараховує оволодіння вчителем фізичної культури методами організації і поведінки уроків фізичної культури в школі, організації фізкультурно-оздоровчої роботи, спортивного тренування [11, с. 166].

У сучасних умовах якісна професійна підготовка майбутніх учителів до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи значно розширює горизонт звичних уявлень про способи і форми організації навчального процесу, а тому може й повинна бути використана для вирішення навчальних (поглиблення знань програмного матеріалу учнями, самостійне вирішення проблемних ситуацій, ознайомлення з історією фізичної культури та спорту), розвивальних (логічне мислення учнів, просторову уяву, пам'ять, дослідницькі вміння, кмітливість, культура мови і т.д.) і виховних (виховання наполегливості, завзятості у досягненні мети, ініціативи, волі і т.д.) завдань загальної освіти.

У навчальному посібнику “Педагогіка” за редакцією Ю. К. Бабанського поняття “позакласна робота” розглядають як виховну роботу, яку проводять класні керівники та вчителі-предметники з учнями своєї школи після уроків [10, с. 145]. Автор визначає поняття “позашкільна робота” як виховну роботу яка здійснюється спеціальними позашкільними установами [10, с. 7].

І. В. Городницька тлумачить поняття “позакласна робота” як “процес цілеспрямованого додаткового педагогічного впливу на особистість старшокласників, результатом якого є формування в учнів усвідомленого інтересу до фізичної культури і спорту, підвищення фізичної працездатності, а також вирішення завдань естетичного, морального, трудового виховання, високої внутрішньої і зовнішньої культури” [1, с. 7].

Ч. Т. Іванков визначає позакласну роботу як складову частину загальної системи фізичного виховання дітей шкільного віку, яка збагачує навчальну

роботу специфічними змістом і різноманітністю форм спрямованого використання фізичної культури, розглядаючи позакласну роботу як залежну відносно навчальної [4, с. 125].

Позакласна робота з фізичної культури, як зауважує А. М. Максименко, будується на виключно добровільних засадах та на основі широкої суспільно-фізкультурної активності самих школярів які можуть об'єднуватись у колектив фізичної культури [8, с. 125].

Ю. Ф. Курамшин розглядає позакласні та позашкільні заняття фізичними вправами як організацію вільного часу учнів, його наповнення доцільною руховою діяльністю з метою всебічного фізичного вдосконалення, забезпечення активного відпочинку. Автор до ознак позакласних та позашкільних занять зараховує такі: тимчасовий характер колективу, добровільність відвідування цих занять, їх проведення як на базі школи, так і поза нею [12, с. 284].

Аналіз змісту позаурочної роботи з фізичної культури дає змогу охарактеризувати її як мобільну, динамічну, не обмежену жорсткими віковими рамками, не пов'язану вимогами робочої програми, лімітом навчального часу, шкільним розписом, оцінками; позаурочна робота розширює можливості для застосування дидактичних ігор, сучасних освітніх технологій та потребує удосконалення структури підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позашкільної та позакласної оздоровчо-виховної роботи.

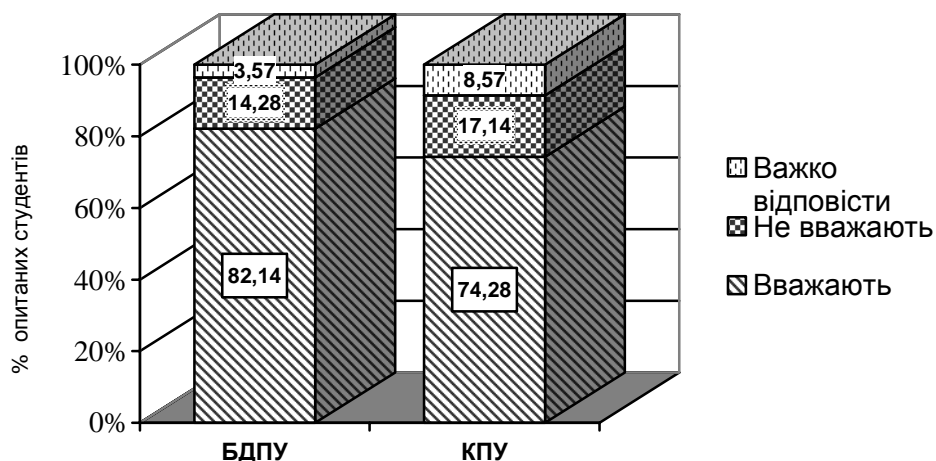

Рис. 1. Показник кількості студентів, опитаних про необхідність здійснення у вищих навчальних закладах України професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи (%)

Ми провели анкетування студентів на пряму підготовки "Фізичне виховання" Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ) та

Інституту здоров'я, спорту та туризму Класичного приватного університету (КПУ) м. Запоріжжя, у якому взяли участь відповідно 28 та 63 студенти.

Результати відповідей на перше запитання “Чи вважаєте Ви за необхідне здійснювати у вищих навчальних закладах України професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи?” показав, що з 63 респондентів Класичного приватного університету вважають за необхідне здійснювати у вищих навчальних закладах України професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи 77,78% студентів, так не вважають 15,87% студентів, важко було відповідати 6,35% студентів. Студенти Бердянського державного педагогічного університету відповіли таким чином: 82,14% опитаних вважають за необхідне здійснювати професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи; так не вважають 14,28% студентів; важко було відповісти 3,57% студентам (рис. 1).

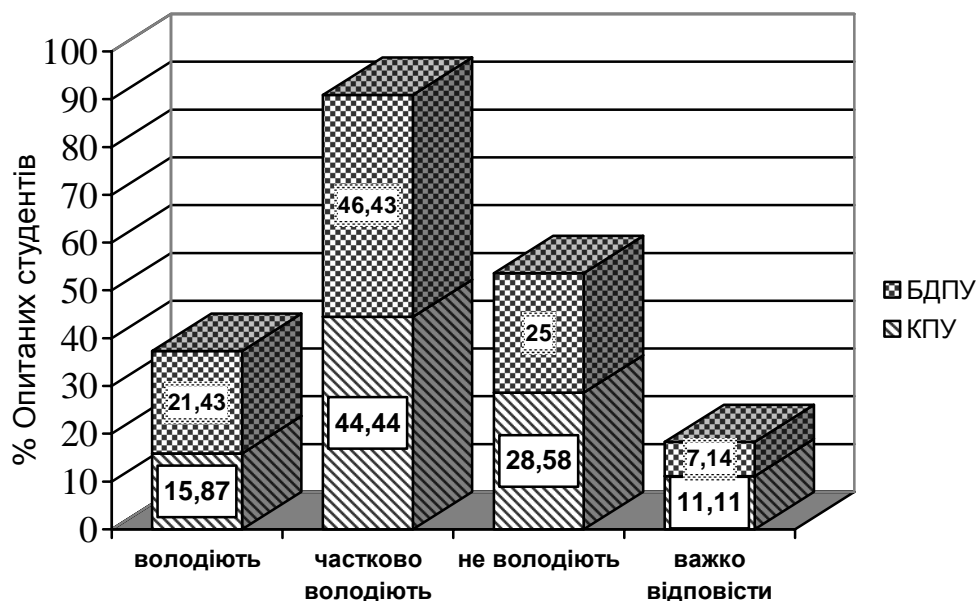

Рис. 2. Показник кількості студентів, опитаних про володіння знаннями про зміст позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах (%)

Відповіді на друге запитання “Наскільки Ви володієте знаннями про зміст позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладів?” розподілилися таким чином: із 63 студентів Інституту здоров'я, спорту та туризму Класичного приватного

університету повністю володіють знаннями про зміст позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах 15,87% опитаних; частково володіють цими знаннями 56,74% студентів; не володіють знаннями 16,68% студентів; було важко відповісти 10,37% студентам (рис. 2).

Результати опитування, подані на рисунку 2, показують, що відповіді студентів Бердянського державного педагогічного університету розподілились таким чином: 21,43% опитаних студентів володіють знаннями про зміст позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах; частково володіють цими знаннями 46,43% студентів; не володіють такими знаннями 25% студентів; важко було відповісти 7,14% студентів.

Отже, опрацювання науково-методичної, навчальної літератури та аналіз анкетних відповідей студентів вищих навчальних закладів свідчить про необхідність підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах. Перспектива подальших досліджень полягає в розробці науково-методичного забезпечення з метою підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах.

Використана література:

1. *Городницька І. В.* Фізичне виховання старшокласників ліцеїв та гімназій у позакласній роботі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 “Теорія та методика виховання” / І. В. Городницька ; Херсонський держ. педагогічний ун-т. – Херсон, 2004. – 22 с.
2. *Дорошенко О. Ю.* Стан готовності майбутніх учителів фізичної культури до оволодіння здоров'яформувальними і здоров'язбережними технологіями / О. Ю. Дорошенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : [збірник наукових праць] / редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) [та ін.]. – Запоріжжя. – 2010. – Вип. 11 (64). – С. 180-184.
3. *Дурай-Новакова К. М.* Проблемы и задачи спецкурса “Профессиональная готовность студентов к педагогической деятельности в системе подготовки учителей” / К. М. Дурай-Новакова // Теория и практика высшего педагогического образования : [сборник научных трудов] / ред. В. А. Слостенин. – М. : МГПИ им. В. И. Ленина, 1984. – С. 51-59.
4. *Завацький В. І.* Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури та спорту в Україні : матеріали Першої республіканської конференції “Підготовка спеціалістів фізичної культури та спорту в Україні” 1994 р. / В. І. Завацький. – Луцьк : Надстир'я, 1994. – С. 8-16.
5. *Иванков Ч. Т.* Методические основы теории физической культуры и спорта / Ч. Т. Иванков. – М. : ИНСАН, 2005. – 368 с.
6. *Коджаспирова И. М.* Педагогический словарь [Текст] / И. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М. : Академия, 2000. – 175 с.
7. *Кузьмин А. М.* Теоретические аспекты профессионального воспитания студентов вуза физической культуры [Текст] / А. М. Кузьмин // Теория и практика физ. культуры. – 1999. – № 10. – С. 19-21.
8. *Максименко А. М.* Теория и методика физической культуры: учебник / А. М. Максименко. – М. : Физическая культура, 2005. – 544 с.
9. *Мухаметзянова Н. В.* Особенности профессионально важных качеств будущих учителей физической культуры // Теория и практика физической культуры. – 2007. – № 5 – С. 28-31.

10. Педагогіка : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / под. ред. Ю. К. Бабанського. – М. : Просвещение, 1983. – 608 с.
11. Стасенко О. А. Сучасний стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями загальноосвітніх шкіл / О. А. Стасенко // Молода спортивна наука України, Львів, 2009. – Т. 2. – С. 166-172.
12. Теория и методика физической культуры : учебник / под. ред. проф. Ю. Ф. Курамшина. – 3-е изд., стереотип. – М. : Советский спорт, 2007. – 464 с.
13. Фунтікова О. О. Педагогіка вищої школи : Словник-довідник / О. О. Фунтікова. – Запоріжжя : ГУ “ЗІДМУ”, 2007. – 407 с.

ЗАХАРИНА Е. А. Современный взгляд на профессиональную подготовку будущих учителей физической культуры к внеклассной и внешкольной оздоровительно-воспитательной работе.

В статье отмечено, что современное состояние общества направлено на повышение эффективности профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры для качественной организации процесса физического воспитания в общеобразовательных учебных заведениях и осуществления внеклассной и внешкольной оздоровительно-воспитательной работы. Автор указывает, что профессиональная подготовка социально мобильных учителей физической культуры является одной из приоритетных задач высшей школы.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие учителя физической культуры, внеклассная и внешкольная оздоровительно-воспитательная работа.

ZAKHARINA E. A. The contemporary view of the professional preparation of the future teachers of physical education to the out-of-school activities.

The article noted that the present state of society is aimed at increasing the effectiveness of training future teachers of physical education for high-quality organization of the process of physical education in secondary schools and the implementation of extra-curricular recreational and educational work. The author points out that the professional preparation of the top-ranked specialists is the high school's top target.

Key words: professional training, future teacher of the physical education, outside, out of school, health-giving and educational work.

**Зікій Г. С.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ВОДІЇВ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті аналізується законодавча основа модернізації трудової, допрофесійної та початкової професійної підготовки старшокласників. Визначені переваги автотранспортного напрямку підготовки школярів. Запропоновані складові педагогічних технологій підготовки водіїв автотранспорту.

Ключові слова: профільне навчання, педагогічні технології, водій автотранспорту, професійна підготовка.

Кардинальні зміни, що відбуваються нині в усіх сферах нашого суспільства, висувають високі вимоги до особистісних та професійно значущих якостей випускників загальноосвітніх шкіл. Актуальними стають